

(mai i te whārangi o tua ake nei)

nei te reo, kāore au e kī ana he hanga hua kore te Anga Marautanga o Aotearoa. Kāore. He kōrero whai tikanga tonu, engari ko tāku kē e whakaatu ana, ehara te whakamāori kōrero i te mahi waingōhia. I ētahi wā he māmā noa iho, engari he wā anō me uaua kē ka kitea mai tētahi kupu ātaahua kotahi, me taku whakapae anō ko te whakamāoritanga o te Anga Marautanga nei e kātata ana ki te tuarua o ēnei.

Heoi anō te mea nui, i puta tēnei kōrero ki ngā reo e rua, ā, koinei tā te Taura Whiri i uruhau ai, i tautoko ai.

TE MARAUTANGA REO MĀORI

He take marautanga atu anō tā te Tāhuhu ki te Taura Whiri i tēnei kaupeka, arā ko te Marautanga **Reo Māori**. Nō tā mātou hui-ā-marama o Hui-tanguru i tau mai ai te tono kia riro mā te Taura Whiri te kirimana mō te Marautanga Reo Māori. E ono marama rātou e kimi haere ana i tētahi tangata tōtika engari te mutunga ake, kāore tētahi o ngā tāngata i tono i te tūranga i whakaingoatia. Kāore e whākina atu he aha i pērā ai, engari nā tēnei take i oti ai tā rātou whakatau me haere mai ki te Taura Whiri, he wawata nō rātou kei a mātou te rongoā mō tō rātou mate.

I whakaritea he hui motuhake hei matapaki i tēnei take, ā, i reira mātou ka whakaae ki raro i te maru o te Taura Whiri whakahaeretia ai tēnei kaupapa reo Māori. I whiriwhirihia anō hoki te āhua o te mahi me ngā tāngata e tika ana kia whai wāhi mai.

Nā runga i ngā whakahau a te Anga Marautanga o Aotearoa, ka mātua whakatakoto tēnei marautanga reo Māori i ngā whāinga, i ngā paerewa, me ngā tauira aro matawai e tika ana mō te whakaakona o te reo Māori i roto i ngā kura (me ngā taiwhanga kura) kei te waiho ko te reo Māori hei reo whakaako.

Ko Hine-i-haea Murphy o Ngāti Kahungunu te tangata kua whiriwhirihia e te Taura Whiri hei taki i tēnei kaupapa. Māna e whakahaere ngā mahi me ngā rōpū whakamahiri i tēnei kaupapa.

Mō te nuinga o ngā kirimana tuhi marautanga pēnei, e rua noa iho ngā rōpū whai wāhi mai, arā ko tētahi ranga tuhi, me ētahi kāhui kaiwhakamāherehere hei āwhina i ia kaituhi. Engari mō tēnei marautanga, kua whakaritea mai anō hoki tētahi apārangi hei whakaruruhau mō te reo. Ko te wāhi ki a rātou, he whiriwhiri, he whakawā i te āhua o te reo kei te kōrerotia i roto i tēnei pūrongo, arā ngā kōrero mō ngā momo whakatakoto, mō ngā momo kupu, mō ngā momo kīwaha e tika ana kia mau i te ākonga i ia taumata. I āta pēneitia ai nā runga i te whakaaro ki te hē atu ko te marautanga nei, me pēhea hoki e kore ai e hē atu, e kotiti atu ko ngā kaiwhakaako mō rātou tēnei marautanga?

Ko tōna tikanga, ka oti tēnei pūrongo te tuhi ā te marama o Haratua 1994. Engari he tauira noa iho tēnei; kia mutu te wāhi ki a Hine-i-haea mā, ka hoatu ki ētahi kura kaupapa Māori hei whakamātau mā rātou, ka whakatikatika mai ai. Hei reira rawa whakamanatia ai tēnei tauākī marautanga hei whāinga mā ngā kura kei te reo Māori ngā whakaakoranga.

Ki tā te Taura Whiri titiro, he kaupapa tino whai tikanga tēnei; e popore ana mātou mā tēnei ka māmā ake te whakaakona o te reo i roto i ngā kura kaupapa Māori. Ki te kore he paerewa e akiaki ana kia kauneke ake te reo o te tamaiti, e kore e pakari tōna matatau ki te reo i a ia i te kura. Me te aha anō, ka riro mā ngā whakawai, mā ngā kawekawe o te ao kōrero Pākehā tōna reo Māori e tāmoe, e tārona ka puta ia i te maru o taua kura.

Koia nei tā mātou e āwangawanga nei, koia nei anō hoki tā mātou e whakakiwakiwa nei kia nui te